26/03/2019

Στυλιανός Χαρκιανάκης: Ο ερωτικός ποιητής της Ορθοδοξίας

/ Παιδεία και Πολιτισμός

Διαβάστε το άρθρο του Γιάννη Πυργιωτάκη, καθηγητή και πρ. Αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου Κρήτης για τον μακαριστό Αρχιεπίσκοπο Αυστραλίας, κυρό Στυλιανό. Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Πατρίς» του Ηρακλείου τον Δεκέμβριου του 2007

Χριστούγεννα. Μέρες οικογενειακές. Μέρες περίσκεψης και περισυλλογής. Αναδρομές, επανεκτιμήσεις, προβολές για το μέλλον στο πνεύμα των ημερών. Και μέσα στο ζεστό οικογενειακό περιβάλλον, ένα βιβλίο στο χέρι συμπληρώνει την θαλπωρή του σπιτιού. Κάτι διαφορετικό από τα βιβλία της «επαγγελματικής» απασχόλησης αυτή τη φορά. Κάτι πιο ζεστό, πιο ανθρώπινο. Και τώρα τελευταία όταν αποζητώ κάτι που με τέρπει και με στρέφει σε εσωτερικές αναζητήσεις και προσμονές, προστρέχω συχνά στον μεγάλο Κρητικό ποιητή, τον Αρχιεπίσκοπο Αυστραλίας, Στυλιανό Χαρκιανάκη, έναν από του μεγαλύτερους νεοέλληνες ποιητές κατά την κρίση μου.

ΑΚΡΩΣ ΑΠΟΡΡΗΤΟΝ

Θὰ μαζέψω τὰ φιλιὰ ποὺ ἀκόμα τρέμουν
πάνω στὰ πεταμένα ἀποτσίγαρα
καὶ θὰ σοῦ τὰ φέρω ξυπόλητος
γιὰ νὰ μνησθεῖς τοῦ πόνου τῶν ἀνθρώπων.

Τὶς ἄδειες μποτίλιες ἀπὸ τ' ἀλκοὸλ καὶ τὰ φάρμακα
δὲν θἄξερα ποῦ νὰ τὶς κρύψω ἀπὸ τὸ βλέμμα σου,
θὰ μετεβάλλετο ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας σου
σ' ἕνα τεράστιο σκουπιδοτενεκέ,
ἂν δὲν χρειαζόταν νὰ γεμιστοῦνε ξανὰ
γιὰ τὸ χρόνιο πόνο τῶν ἀνθρώπων.

Αὐτή 'ναι ἡ κατάσταση ἐδῶ κάτω,
δὲν χρειάζεται νὰ σοῦ γράψω περισσότερα·
ἂν θὰ σοὔστελνα καὶ μιὰ μονάχα σελίδα
ἀνθρώπινης μοναξιᾶς,
φοβοῦμαι πὼς θὰ βούβαινα
τὸν τρισάγιο ὕμνο τῶν 'Αγγέλων.
Μὰ τὶς ἐπιχειρήσεις διοικεῖς 'Εσὺ
περιμένω τὶς καινούριες ἐντολές Σου.

Bonn 6-10-65

Πλούσιος ο αμητός. Πάνω από τριάντα οι ποιητικές συλλογές, στο ενεργητικό του Αρχιεπισκόπου. Και βέβαια δεν είναι μόνον η ποσότητα. Αυτό που μετρά είναι η ποιότητα. Έχω στα χέρια μου την ποιητική συλλογή «Ο Βαθμός της Εκπλήξεως»

(Εκδόσεις ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ, 2001). Και είναι όντως μέγας ο βαθμός της εκπλήξεως που αισθάνομαι συλλαβίζοντας προσεκτικά με όλες μου τις αισθήσεις την ποίηση του ιερωμένου ποιητή από τη μια σελίδα στην άλλη, από το ένα ποίημα στο άλλο. Ύψιστη η τελειότητα.

Ένας βαθιά ερωτικός ποιητής με έναν καθολικό Παπαδιαμαντικό ερωτισμό που, όπως και στον κυρ-Αλέξανδρο, διαχέεται παντού και διαπερνά τα έμψυχα και τα άψυχα αυτού του κόσμου και συνθέτει ποιήματα μοναδικά, για τα πάντα. Γιατί στην ψυχή του ιερωμένου ποιητή δεν φαίνεται να υπάρχουν μικρά και μεγάλα, σημαντικά και ασήμαντα. Μέσα στον δικό του κόσμο, κόσμος το κάθε πράγμα.

ΔΙΔΥΜΗ ΚΑΤΑΦΥΓΗ

Ὕπνος εἶναι ἡ τάση ποὔχουμε
πρὸς τὸ θάνατο.
Γυρεύουμε νὰ κρύψουμε τὴν ψυχή μας
ποὺ τὴν κυνήγησαν τόσοι πολλοὶ
καὶ πιὸ πολὺ ὁ ἑαυτός μας.
Δική μας δὲν εἶναι πιὰ μήτε ἡ σιωπὴ
μόνον ὁ ὕπνος κι ὁ θάνατος
εἶν' ἡ ἀληθινὴ μοναξιά μας.
Ἂχ νἄναι πάντα ὁ ὕπνος δίχως ὄνειρα
κι ὁ θάνατος δίχως μνημόσυνο.

Bonn 29-10-63

9

Ένας μικρόκοσμος το κάθε πλάσμα, καθόλου υποδεέστερος του άλλου κόσμου, του κόσμου του άπειρου. Ποιος θα μπορούσε για παράδειγμα να φανταστεί ένα ποίημα γραμμένο για «το σκοτωμένο σκυλί πάνω στην άσφαλτο» (σελ. 169), για «μια κατσαρίδα σκοτωμένη στο πάτωμα» (σελ. 73) ή για ένα παπούτσι τρύπιο, πεταμένο στο δρόμο; Κι όμως, το καθένα από αυτά είναι μια ιστορία ολόκληρη. Έτσι και το τρύπιο παπούτσι κουβαλάει μια ιστορία, έναν ολόκληρο κόσμο. Και η ευαισθησία του ποιητή μπορεί να διεισδύσει σ' αυτόν τον κόσμο και να τον αναπλάσει, να του δώσει πνοή. Και μέσα σ' αυτόν τον κόσμο το τρύπιο παπούτσι, αυτό το ευτελές (για μας τους άλλους) αντικείμενο κι αυτό τόσο σύνηθες θέαμα, που έπαυσε να

προκαλεί (σε μας τους άλλους) μια οποιαδήποτε αίσθηση, παίρνει τις δικές του διαστάσεις, αξίζει να γίνει ποίημα και γίνεται από τον Αρχιεπίσκοπο Ποιητή:

Το αειπάρθενο της ζωής
Ένα παπούτσι τρύπιο έχει μια ιστορία
το ειδύλλιο με το δρόμο
οι καθημερινοί αποχαιρετισμοί
και οι εκ νέου συναντήσεις με το πόδι
μα πάνω απ’ όλα η μακρυνή ανάμνηση
σχεδόν διαλυμένη στα υγρά της βυρσοδεψίας
πως κάποτε το δέρμα αυτό το βαμμένο
ήταν επιδερμίδα που πονούσε και κρύωνε (σελ. 31).

Έτσι το τρύπιο παπούτσι μας οδηγεί στις πρωταρχικές του ρίζες, σ’ αυτό το μακρινό ζώο, που κάποτε είχε επιδερμίδα που πονούσε και κρύωνε. Και τώρα πονάει ο ίδιος και προκαλεί και σ’ όλους εμάς αυτή την περισυλλογή για το ζώο που χάθηκε. Εκεί λοιπόν που τα πράγματα παύουν να προκαλούν τη δική μας αίσθηση, λειτουργεί η ευαισθησία του ποιητή, ανακαλύπτει τις λειτουργικές σχέσεις, τις συνέχειες και τις ασυνέχειες μεταξύ των πλασμάτων και συνθέτει ποιήματα για τα χαμένα, τα ματαιωμένα και τα απρόσμενα.

Η ΜΠΑΛΛΑΝΤΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

'Εσὺ πρέπει νὰ κλαῖς μόνο τὴ νύχτα
σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς πολὺ προχωρημένες ὧρες
τὶς νοτισμένες,
ὅταν κοιμοῦνται οἱ πολλοὶ ποὖχαν κλάψει τὴ μέρα
τότε μονάχα νὰ κλαῖς.

'Η νύχτα ξέρει νὰ κρύβει, ξέρει νὰ σωπαίνει
κι εἶν' ἀπαραίτητη ἐδῶ ἡ ἐχεμύθεια
τουλάχιστον γι' αὐτοὺς ποὺ ζητοῦν
νὰ χαροῦν ἀπὸ σένα.

Μὴν ξεχνᾶς:
τοῦ γενναίου τὸ κλάμα
πρέπει μονάχα ὁ οὐρανὸς νὰ τὸ παραστέκει
κι ἡ σιωπὴ ἡ συμπάρεδρος
τῶν μεγάλων στιγμῶν.

Bonn 30-10-60

Κι όποιος διαβάζει την «Δεντρόμορφη Παναγία», δεν μπορεί παρά να αισθανθεί πως για τον ποιητή φαίνεται να κατοικεί μέσα στο κάθε πλάσμα ο ίδιος ο Δημιουργός. Αντιλαμβάνεται ο προσεκτικός αναγνώστης πως στην εσώτερη

αντίληψη του ιερωμένου ποιητή Δημιουργός και δημιούργημα συμπίπτουν, γι’ αυτό δεν υπάρχουν μικρά και μεγάλα, υπάρχουν μόνο δημιουργήματα. Γιατί «οι χυμοί της ζωής κυκλοφορούνε συγχρόνως/ αλληλέγγυα σ’ όλο το σώμα της δημιουργίας» (σελ. 150). Γι’ αυτό και ο Αρχιεπίσκοπος θρηνεί για το δέντρο που κόψανε άξαφνα κι απροσδόκητα μπροστά από το παράθυρό του.

Θρηνεί την καστανιά
«που για τόσα χρόνια ήταν η φυσική κουρτίνα
στο πλατύ μεγάλο παράθυρο
ακουμπισμένη κατάσαρκα στα τζάμια» (σελ. 48).
Κι όταν ο δεσμός τους ο ιερός κόπηκε μαζί με το δέντρο που βίαια κι απροσδόκητα κόψανε είναι ως να αφαίρεσαν ένα κομμάτι από τον ίδιο τον εαυτό του, ως να σταμάτησαν οι χυμοί της ζωής του ποιητή να επικοινωνούν με τους χυμούς του δένδρου. Δημιουργείται κενό και τότε δικαίως εκείνος διαμαρτύρεται, υψώνει τη φωνή του, πλέκει τον δικό του ύμνο για την «Δεντρόμορφη Παναγία»:
«Το κόψανε το δέντρο το ιερό
ημέρα Σάββατο δώδεκα Μαϊου
…..
Θα βάλω λοιπόν να σημάνουν αργά
δεκαπέντε χτυπήματα του καθεδρικού οι καμπάνες
όσα τα χρόνια που ζήσαμε μυστικά
η Καστανιά Παντάνασσα
κι εγώ χωρίς ανάσα.
Θα βάλω ακόμη τ’ άλλα δένδρα της αυλής
να χαμηλώσουν τα κλαδιά -μεσίστιες σημαίες
και τα πτηνά να βουβαθούνε ομοθυμαδόν
ενός λεπτού σιγή για τη δεντρόμορφη Παναγία» (σελ. 50).

Αυτή η σχέση δημιουργήματος και Δημιουργού κι αυτή η οριζόντια διασύνδεση των πλασμάτων, είναι σαν να μεταφέρει ξανά τον ποιητή Αρχιεπίσκοπο στο αρχικό εκείνο παιδικό στάδιο του «ανθρωπομορφισμού» και τον κάνει να δίνει ανθρώπινη μορφή και να επικοινωνεί με τα πάντα. Έτσι, με μια παιδική/Παπαδιαμαντικήν αγνότητα, μπορεί να συνομιλεί με κάθε πλάσμα και να γίνεται ένα μαζί του, μπορεί να κατανοεί τις λειτουργικές σχέσεις μεταξύ των στοιχείων της φύσης και να περιπλέκει χαριτωμένα παιχνιδίσματα. Παραθέτω ένα μικρό μόνο τέτοιο ποίημα-παιχνίδισμα:

Διαψεύσεις
«Νομίζαμε πως φεύγοντας ο ήλιος
Θα ‘παιρνε μαζί του τις σκιές.

Μα κείνες ενωθήκαν σαν βασίλεψε
Και κάμανε τη νύχτα»... (σελ. 165)

Συναντούμε συχνά στην ποίηση του Αρχιεπισκόπου αυτήν την μοναδική ευρηματικότητα, που πηγάζει από τις αρχέγονες σχέσεις των πραγμάτων και το αειπάρθενο της ζωής. Κι αυτά είναι συνήθως μικρά ποιήματα, σύντομα επιγράμματα με μεγάλη σημασία και βαθύ νόημα. Γιατί θα ήταν αστείο να περιορίσει κανείς το νόημα του ποιήματος μόνο στις σκιές με την κυριολεκτική τους σημασία. Υπάρχουν σκιές και σκιές που προκαλούν νύχτες και ... νύχτες. Κι όποιος υποτιμήσει τις σκιές, βρίσκεται συχνά μακριά ... νυχτωμένος. Και η αλληγορία δεν είναι σπάνια στην ποίηση του Αρχιεπισκόπου. Φτάνει μόνο να την αναζητήσει κανείς ανάμεσα στις γραμμές και μέσα στις αποσιωπήσεις του. Η ίδια αλληγορία υποκρύπτεται και σε πολλά άλλα τέτοια μικρά, επιγραμματικά σχεδόν, ποιήματα μεγάλης σημασίας. Ένα ακόμη:

Προσανατολισμός
«Όλα τα ποτάμια που κυλούν
ορμητικά ή ράθυμα
έχουνε μια μονάχα νοσταλγία:
τη θάλασσα» (σελ. 67).

Εκεί όμως που ευαισθησία του ποιητή υπερβαίνει τα όριά της είναι η βαθιά θλίψη για τα ανθρώπινα. Και καθώς μοιάζει να πλημμυρίζει το είναι του από εσωτερική μοναξιά, αλλά και μεγάλη πληρότητα, μπορεί να διεισδύει στα εσώτερα της ανθρώπινης ψυχής και της ανθρώπινης ύπαρξης σε όλες της σχεδόν τις εκδοχές και σε όλες τις ψυχικές της διακυμάνσεις και μεταπτώσεις. Δεσπόζει βέβαια η βαθιά κατανόηση του ανθρώπου και κυρίως του μοναχικού και του πονεμένου. Ο άνθρωπος της μοναξιάς βρίσκει καταφύγιο μέσα του. Γιατί

«Αν δεν είδες άνθρωπο σε μπαλκόνι
να θαυμάζει το κενό
θα πει πως δεν εγνώρισες
τα στοιχειώδη της ζωής:
την πλήξη
την απόγνωση
τη νοσταλγία» (σελ. 171).
Και περικλείει πολλή συμπάθεια και μεγάλη αγάπη για τον μοναχικό άνθρωπο η ψυχή του: «Δεν υπάρχει πιο πένθιμο θέαμα
από το να δεις άνθρωπο να τρώει μόνος του» θα πει (σελ. 150). Κι αυτό το αίσθημα της μοναξιάς φαίνεται να είναι το φρικτότερο των αισθημάτων.
«Η μοναξιά είναι μια αρρώστια

που παραμορφώνει
όχι μονάχα πρόσωπα
αλλά και τα έπιπλα και τα σπίτια» (σελ. 167).

Και ιδού η απόδειξη από το ποίημα Καστελλόριζο:
«Τα ερειπωμένα τώρα σπίτια δεν αναπνέουν
μήτε τολμάς να ψάξεις για πορτοπαράθυρα
όμως ολόλευκοι όγκοι σιωπής
με προτεταμένα μπαλκόνια στο πέλαγο
σαν στήθη που δεν ολοκλήρωσαν το θηλασμό
επικαλούνται τα ναυαγισμένα καΐκια…» (σελ. 141)

Κρυφή επιθυμία να εξοντωθεί αυτό το απεχθές αίσθημα που εξοντώνει τα πάντα. Γι’ αυτό ο καπνιστής καθώς στρίβει το τσιγάρο του καθισμένος μόνος του στο παγκάκι …
«Κάποια στιγμή τα δάχτυλα ξεχάστηκαν
κι άρχισαν να πιέζουν ασφυκτικά το τσιγάρο
λες και ο ταλαίπωρος νόμιζε ασυναίσθητα
πως έσφιγγε της μοναξιάς το λαρύγγι» (σελ. 191).

Αυτόν λοιπόν τον άνθρωπο της μοναξιάς και της απόγνωσης προσπαθεί να περιθάλψει και ως ιερωμένος και ως ποιητής. Τον δικό του πόνο κάνει τραγούδι, σ’ αυτόν αφιερώνει μεγάλο μέρος της ζωής και της ποίησής του. Ωστόσο όταν μιλάει για θάνατο, μιλά με τον ήρεμο λόγο του αυτονόητου, του αναμενόμενου, του βέβαιου που δεν προκαλεί αρνητικά συναισθήματα, αφού

«… όσο συχνότερα πεθαίνεις
τόσο βαθύτερα ζεις» (σελ. 156).

Και, συχνά, όταν μιλάει για το θάνατο -«τη μόνη απροσποίητη χειρονομία μας»- ο λόγος του είναι λόγος για τη ζωή. Συχνά δηλαδή ζωή και θάνατος συμπλέκονται σε μια υπερβατική κατάσταση. Και φαίνεται πως αυτοί οι άνθρωποι που δεν ενδίδουν σε τέτοιες διακρίσεις είναι ακριβώς αυτοί που θαυμάζει ο ποιητής. Έτσι μιλάει με πολύ θαυμασμό για τον καπετάνιο που πίνει απ’ την ίδια κούπα κρασί (δηλαδή ζωή) και θάνατο:

«Ο καπετάνιος που πεθαίνει στη στεριά
με την ψυχή λησμονημένη στο καϊκι
ήξερε να μεθά και να κινδυνεύει
πίνοντας απ’ την ίδια κούπα κρασί και θάνατο» (σελ. 207).
Επιφυλάξεις διατηρεί μόνο όταν ο θάνατος απειλεί αυτούς που δεν γνώρισαν

ακόμη τη ζωή, τα παιδιά και τους έφηβους. Κι είναι κι αυτό ακόμη μια ένδειξη της εγγύτητας του ενός με το άλλο, της ταυτότητας και της διάκρισης των εννοιών της ζωής και του θανάτου. Έτσι συμβουλεύει:

«Μην πείτε στα παιδιά πως οι μεγάλοι πεθαίνουν
γιατί θα φοβηθούν να μεγαλώσουν» (σελ. 175). Κι όταν
ο θάνατος αναφέρεται στο στον έφηβο, δηλαδή τον
«νέο άνθρωπο που δεν πρόλαβε να σταθεί
και να ριζώσει έστω για λίγο στον ρέοντα κόσμο», ο ποι
ητής θέλει απλώς να εκφράσει τη θλίψη του γιατί «ο έφη
βος κεραυνοβολήθηκε
καθώς βρισκόταν εν καλπασμώ
προς το φως…» (σελ. 167-168).

Με την ίδια άνεση τραγουδά, έστω και σπανιότερα, τις χάρες και τις χαρές της ζωής. Έτσι μιλά με τη λεβεντιά του δεξιοτέχνη χορευτή για τον «πεντοζάλη άνεμο που τρώει/ τα σωθικά του Κρητικού στην ξενιτιά» (σελ. 56). Κι ακόμη εκφράζεται με κάποια περιφρόνηση, για τους δειλούς και τους άτολμους, γι’ αυτούς που στην κρίσιμη ώρα αντί να πάρουν θέση ξεκάθαρη, κάνουν αυτό που βολεύει κάθε φορά, δηλαδή κοινώς «κάνουν την πάπια», θέλοντας να διδάξει πως πρέπει να τολμάς, να παραμένεις αταλάντευτος.

«Αλίμονο σ’ αυτούς
που δεν αμφισβητήθηκαν
γιατί θα πει πως ταυτιστήκαν
μ’ όλους τους ανθρώπους
Αλίμονο σ’ αυτούς
που δεν διώχτηκαν
γιατί θα πει πως δεν πολέμησαν
μήτε με σκιές….» (σελ. 117).

Μάνα και Παναγιά φαίνεται να συγκινούν ιδιαίτερα τον ιερωμένο ποιητή και αποτελεί αυτό ένα ακόμη κοινό σημείο με τον Μεγάλο Αλλοδαπό της Αθήνας, τον Άγιο των Ελληνικών Γραμμάτων, Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη. Οι δυο τους χωρίς να ταυτίζονται φαίνεται να έχουν πολλά κοινά σημεία. Κι αυτή η αδυναμία προς τη μάνα γίνεται και για τον ιερωμένο ποιητή συχνά λόγος ποιητικός. Πολλά τα ποιήματα που μιλάνε για Κείνη την φτωχιά και περήφανη μάνα, αυτήν που ήξερε να θυσιάζεται για «να θρέψει τα λιμώττοντα ορφανά Της». Τη μάνα που

«Ήτανε μαραμένα τα χέρια Της
σαν άνθη που τα κόψαν την αυγή
και τα λησμόνησαν

χωρίς νερό στο ανθογυάλι» (σελ. 37).
Ακόμη κι όταν αυτή πια δεν υπάρχει, εκείνος προσπαθεί καρτερικά μια μάταιη επικοινωνία μαζί της.
«Αν και ξέρω πως λείπεις
και το τηλέφωνό σου δεν θ’ απαντήσει
σχηματίζω αργά, τελετουργικά τον αριθμό
που μεσίτευε άλλοτε τη φωνή σου
έχοντας την ικανοποίηση του τυφλού
που χτυπά το ραβδί
και νομίζει πως βλέπει το δρόμο.
Παρόλο που έφυγες
και ξέρω πως δεν θα γυρίσεις
μιλώ στο κενό χωρίς να φοβούμαι
πως τα λόγια μου πάνε χαμένα
γιατί γνωρίζω πως συλλαβίζοντας τ’ όνομά σου
σου εξασφαλίζω μια μορφή αθανασίας
παράλληλα στη θλίψη και στο θάνατο…» (σελ. 23).

Και σε ένα άλλο ποίημα ανοίγει μαζί της άλλο διάλογο:

Επιμνημόσυνο
«Γιατί νομίζεις σου ΄βαλα το κάδρο;
απλούστατα
για να μην απλωθεί η μορφή Σου
σ’ ολόκληρο τον τοίχο
για να μην εκταθεί η μορφή Σου
μέσα κι έξω απ’ το σπίτι
και δεν μπορούν πια να Σ’ αγκαλιάζουν
τα δακρυσμένα μάτια μου …» (σελ. 40).
Ας μου επιτρέψει ο Αρχιεπίσκοπος τη δική μου έμμετρη απάντηση στο πρόσωπό του:
Στον Αρχιεπίσκοπο Αυστραλίας ΣΤΥΛΙΑΝΟ
Και νομίζεις θα βρεθεί στ’ αλήθεια κάδρο
να θέσει όρια στη μορφή Σου;
Απλούστατα
και με χίλια κάδρα
η μορφή Σου θ’ απλώνεται απεριόριστα στους τοίχους.
Με χίλια κι άλλα χίλια κάδρα
η μορφή Σου θα εκτείνεται μέσα κι έξω απ’ το σπίτι
και θ’ αγκαλιάζει τους ουρανούς και το Σύμπαν.

Και χίλια κι άλλα χίλια μάτια
θα Σ’ ατενίζουν βουρκωμένα
αναζητώντας ταπεινά το
έλεος και την ελπίδα στο πρόσωπό Σου.

Θα μπορούσε κανείς να πει χίλια κι άλλα χίλια λόγια για τον μεγάλο νεοέλληνα ποιητή. Και είναι μεγάλος γιατί έχει τη δική του ταυτότητα. Μπορεί κάποιοι στίχοι του να θυμίζουν καμιά φορά Καβάφη ή Βρεττάκο, αλλά ο Αρχιεπίσκοπος είναι ο εαυτός του. Έχει τη δική του ποίηση, τη δική του ποιητική ταυτότητα, όπως διαμορφώθηκε από τη μακροχρόνια ποιητική του δημιουργία. Αυτήν την ποιητική του ταυτότητα υπηρετεί με συνέπεια και συνέχεια. Έτσι ο ιερωμένος ποιητής δεν περιορίζεται μόνο να ιερουργεί από το Άγιο Βήμα, Άξιος και Πανάξιος λειτουργός του Κυρίου, αλλά το ίδιο άξια και πανάξια ιερουργεί την Τέχνη από την ωραία πύλη της ποιήσεως, γιατί όπως θα ομολογήσει ο ίδιος το ποίημα είναι οδύνη, το ποίημα είναι πάθημα.

«Το ποίημα συλλέγεται με χούφτες τρεμάμενες
όπως τα δάκρυα στο μαντήλι
…
το μαργαριτάρι από πληγωμένο κοχύλι» (σελ. 204).
Του ευχόμαστε να έχει υγεία για να ιερουργεί πολλά χρόνια ακόμη και στους δύο ναούς: Το ναό του Κυρίου και το ναό της ποίησης.